

TILTAI, 2019, 2, 99–122 ISSN 1392-3137 (Print), ISSN 2351-6569 (Online)

ANDRAGOGO VEIKLA ĮTRAUKIANT ŠVIETIMO SISTEMOS DALYVIUS Į PEDAGOGŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO PROCESĄ

Nomeda Skliuderienė, Gitana Tolutienė

Klaipėdos universitetas

Anotacija

LR teisės aktų analizė atskleidė, kad pedagogų kvalifikacijos tobulinimą reglamentuojantys dokumentai suteikia galimybę pedagogui tobulinti tiek individualius, tiek švietimo įstaigos ar nacionalinius kvalifikacijos tobulinimo poreikius, apibrėžia pedagogui keliamus reikalavimus ir kvalifikacijos tobulinimo galimybes. Tačiau Lietuvoje atlikti tyrimai atskleidė, kad šiam procesui dažnai būdingas fragmentiškumas, menkai ištirti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikiai, silpnas ryšys su ugdymo procesu, praktinio pritaikomumo ir planavimo trūkumas. Tuo tarpu dažnas pedagogas, nepaisydamas subsidiarumo principo, siekiant pedagogų kvalifikacijos tobulinimo veiksmingumo, svarbos, pageidauja tiesioginio bendradarbiavimo ir asmeninių kvalifikacijos tobulinimo poreikių derinimo su andragogo organizatoriumi, aplenkiant ugdymo įstaigose už tai atsakingus asmenis. Suvokimas, kad andragogo organizatoriaus veikla projektuojama ne tik atsižvelgiant į pedagogų asmeninius lūkesčius, bet ir į ugdymo įstaigų bei nacionalinius pedagogų kvalifikacijos tobulinimo tikslus bei prioritetus, leidžia kelti mokslinę problemą: kokia andragogo organizatoriaus veikla, siekiant pagrindinių pedagogų kvalifikacijos tobulinimo tikslų (kokybės), yra veiksminga? Atliktas kokybinis tyrimas atskleidė andragogo organizatoriaus vaidmenį, veiklos efektyvumo ir tobulinimo kryptis atliekamų funkcijų, veiklos sričių, kompetencijų aspektais bei pagrindė pagrindinius pedagogų kvalifikacijos tobulinimo principus. Praktiniu požiūriu šiame straipsnyje pateikti empiriniai duomenys gali būti reikšmingi: 1) siekiant andragogo, organizuojančio pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paslaugas Klaipėdos rajone, veiklos efektyvumo nuolat jį tobulinant; 2) nustatant šio proceso dalyvių vaidmenis ir atsakomybę jo kokybės užtikrinimo aspektu.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: andragogas organizatorius, pedagogų kvalifikacijos tobulinimas, efektyvumas.

Abstract

An analysis of Lithuanian legislation has shown that documents regulating the development of teachers' qualifications provides the teacher with an opportunity to improve personal, institutional and national educational needs for development, and defines requirements for educators and qualification development opportunities. However, research conducted in Lithuania shows that this process is frequently characterised as fragmentary, and that it lacks research on the needs of the development and planning of teachers' qualifications, the connection with the educational process, and its practical application. In the meantime, teachers commonly disregarding the significance of the subsidiarity principle to the effectiveness of the development of teachers' qualifications desire direct cooperation and the coordination of the need for the development of personal qualifications with the andragogue organiser, while ignoring the people responsible for it in educational institutions. The perception that the andragogue organiser's activities must be designed taking into account not only the personal expectations of teachers but also the objectives and priorities of educational institutions and of the development of teachers' qualifications raises a scientific issue: what type of andragogue organiser's activity is effective for achieving the main goals (quality) in the development of teachers' qualifications? The qualitative research conducted revealed the andragogue organiser's role and the effectiveness of the activity and direction of improvement with respect to the performed functions, activity

areas and competences, and justified the fundamental principles of the development of teachers' qualifications. In the practical approach, empirical data presented in this article can be significant in: 1) seeking the effectiveness and improvement of activity of the andragogue organising teachers' qualification development services in the Klaipėda district; 2) identifying the roles and responsibilities of the participants' process in ensuring its quality.

KEY WORDS: andragogue organiser, teachers' professional development, efficiency.

DOI: <http://dx.doi.org/10.15181/tbb.v83i2.2066>

Įvadas

Atsižvelgiant į pedagogui keliamus didelius profesinius reikalavimus, pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemos tobulinimui ir plėtrai skiriamas didelis dėmesys – ypač svarbus tampa PKT kokybės aspektas. Lietuvoje PKT kokybę leidžia užtikrinti įvairūs išoriniai komponentai: poreikių tyrimas, tikslų ir prioritetų nustatymas, PKT paslaugų teikėjų ir programų vertinimas, kt. Ne mažiau svarbu suvokti ir andragogo organizatoriaus vidaus profesionalizacijos svarbą, kurią lemia jo veiklos efektyvumo stebėseną ir jos optimizavimo būdų paieška. Iš čia kyla mokslinė problema: kokia andragogo organizatoriaus veikla yra efektyvi, siekiant pagrindinių PKT tikslų (kokybės)?

Kalbant apie PKT, pabrėžiama, kad pedagogas turi ne tik gerai išmanyti savo dalyką, bet ir pasižymėti atitinkamomis asmeninėmis savybėmis. Taigi išplečiama jo veiklos sritis ir atsakomybė, pradedant nuo dalyko programos mokiniui perteikimo ir baigiant individualiu požiūriu bei veikimu konkrečiose profesinėse situacijose. Analogiškai ir andragogui organizatoriui būtina kelti ne tik atitinkamus kvalifikacijos, bet ir vertybinių nuostatų bei požiūrio reikalavimus. Šiuo aspektu pagrindinis andragogo organizatoriaus siekis – gerinti mokinių pasiekimus ir pažangą, tobulinant mokytojo kompetencijas, šių tikslų siekiama vykdant kokybiškas ir pamatuotas kvalifikacijos tobulinimo programas.

Siekiant minėtų pedagogų kvalifikacijos ir andragogo organizatoriaus veiklos tobulinimo tikslų, palankūs teigiami Lietuvos PKT srityje vykstantys pokyčiai: vyrauja PKT paslaugų teikėjų ir formų įvairovė, aiški finansavimo tvarka, sukurta teisės aktų bazė, užtikrinanti ne tik tęstinį kvalifikacijos tobulinimą, bet ir praplečianti esamas veiklos sritis; atliekami PKT tyrimai, remiantis jų rezultatais kuriami įvairūs PKT kokybę leidžiantys užtikrinti modeliai. Vis dėlto nacionaliniu mastu kalbant apie PKT renginiams būdingą fragmentiškumą ir trumpalaikiškumą, panašu, kad fragmentiškumas būdingas ir valstybiniam PKT sistemos modeliavimui: 2011 m. atliktų tyrimų pagrindu sukurti PKT (2012) ir PKT stebėsenos (2014) modeliai iki šiol teisiškai nepatvirtinti. PKT paslaugų kokybė vis dar priklauso nuo savivaldybėse veikiančių pedagogų švietimo centrų darbuotojų profesionalumo.

Tyrimo objektas: andragogo organizatoriaus PKT veiklos efektyvumo didinimas Klaipėdos rajone.

Tyrimo tikslas: nustatyti andragogo organizatoriaus veiklos efektyvumo didinimo būdus ir projektavimo kryptis.

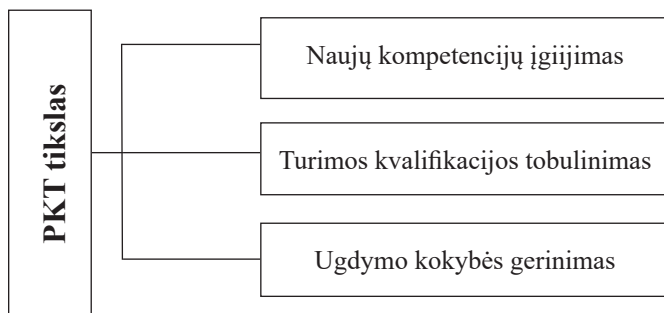
Tyrimo metodai: atlikus mokslinės literatūros ir dokumentų analizę bei Klaipėdos rajono X ugdymo įstaigų pedagogų anketinę apklausą, vykdytas struktūruotas interviu, siekiant išsiaiškinti ekspertų (Klaipėdos rajono ugdymo įstaigų direktorių pavaduotojų ugdymui, atsakingų už PKT, ir Mokyklų metodinės tarybos narių), bendradarbiaujančių su andragogu organizatoriumi PKT poreikių, prioritetų atitikimo ir kokybės užtikrinimo tikslais, požiūrį į andragogo organizatoriaus veiklą.

1. Andragogo organizatoriaus veiklos efektyvumo tobulinant pedagogų kvalifikaciją didinimo kokybinio tyrimo rezultatų analizė

Siekiant PKT srityje didinti andragogo organizatoriaus veiklos efektyvumą, atliktas kokybinis tyrimas – interviu, leidžiantis pažvelgti į nagrinėjamą reiškinį iš kelių pozicijų. Atliekant tyrimą aiškintasi, koks ekspertų, su andragogu organizatoriumi bendradarbiaujančių PKT poreikių, prioritetų atitikimo ir kokybės užtikrinimo tikslais bei PKT procese siekiančių pedagogų individualių ir kolektyvinių poreikių dermės, požiūris į andragogo organizatoriaus veiklą, jo vaidmenį ir įtaką PKT efektyvumui. Tyrime dalyvavo 10 ekspertų: už PKT atsakingi direktorių pavaduotojai ugdymui ir dalykų mokytojų metodinių būrelių pirmininkai. Tiek viena, tiek kita informantų grupė planuoja PKT procesą, atsižvelgdama į rajono ir šalies PKT prioritetus. Klaipėdos rajono PKT prioritetai nustatomi, atsižvelgiant į bendrą šalies ir rajono švietimo būklės vertinimą, Nacionalinės švietimo agentūros išorės audito mokyklų vertinimo išvadas bei vidaus įsivertinimo rodiklius, švietimo aktualijas rajono ir nacionaliniu mastu bei pedagogų ir ugdymo įstaigų bendruomenių poreikius.

Analizuojant andragogo organizatoriaus profesionalumo ir PKT efektyvumo ryšį, siekta empiriniu būdu papildyti teorine analize pagrįstą PKT sampratą, tad informantų klausta, koks, jų nuomone, yra pagrindinis PKT tikslas? Šiuo klausimu su informantais siekta aptarti PKT tikslą lemiančius veiksnius bei šios sampratos aiškinimo įvairovę. Taikytas turinio (*content*) analizės metodas leido skirti tris subkategorijas: naujų kompetencijų įgijimas, turimos kvalifikacijos tobulinimas ir ugdymo kokybės gerinimas (1 pav.).

Minėtos trys subkategorijos tarpusavyje glaudžiai susijusios ir viena kitą papilddo. Visais atvejais svarbu, kad pedagogas mokydamasis tobulėtų ir gebėtų įgytas kompetencijas pritaikyti ugdymo procese. Kalbant apie naujų arba trūkstamų kom-

1 pav. Pagrindinį PKT tikslą lemiantys veiksniai

petencijų įgijimą, ypač svarbus gebėjimas kompetencijas perkelti į įvairias veiklos situacijas (Le Boterf, 2010). Tuo tarpu semantinis kvalifikacijos tobulinimo arba ugdymo kokybės gerinimo aiškinimas savaime iškelia kognityvinio mokymosi metodologiją kaip pagrindą, kai tobulėjimas profesinėje srityje grindžiamas naujų žinių konstravimo ant turimų žinių pagrindo svarba (Petty, 2007). Informantų teiginiai, pagrindžiantys PKT tikslą lemiančius veiksnius, pateikti 1 lentelėje. Didžioji dalis informantų (6) nurodė, kad pagrindinis PKT tikslas yra turimos kvalifikacijos tobulinimas („tobulinti savo kvalifikaciją, stiprinti savo profesines pozicijas“ (A6); trečdalis minėjo naujų kompetencijų įgijimą („įgyti naujas profesines ir kitas kompetencijas“ (A5); vos penktadalis PKT siejo su ugdymo kokybės gerinimu („ugdymo proceso gerinimas klasėje, siekiant mokinių pažangos“ (A9).

1 lentelė. Veiksniai, lemiantys pagrindinį PKT tikslą

Kategorija	Subkategorijos	Iliustruojantys teiginiai
PKT tikslas (n = 8)	Turimos kvalifikacijos tobulinimas (n = 6)	<p>A4. Tobulinti bendrąsias, dalykines ir didaktines kompetencijas.</p> <p>A6. Tobulinti savo kvalifikaciją, stiprinti savo profesines pozicijas.</p> <p>A7. <...> turimų žinių atnaujinimas.</p> <p>A8. Kelti mokytojų kvalifikaciją, plėsti visas kompetencijas, dalykines žinias ir psichologines.</p> <p>A9. <...> nuolat tobulinti savo profesines kompetencijas.</p> <p>A10. Pedagogams būtina nuolat mokytis, plėtoti ir vystyti savo kompetencijas, kurios turėtų įtakos geresniems profesijos veiklos rezultatams</p>

Kategorija	Subkategorijos	Iliustruojantys teiginiai
	Naujų kompetencijų įgijimas (<i>n</i> = 3)	A1. Įgyti kompetencijų toje srityje, kurioje pedagogas jaučiasi silpnėsnis. A5. <...> įgyti naujas profesines ir kitas kompetencijas. A7. <...> dalykinių naujų žinių įgijimas
	Ugdymo kokybės gerinimas (<i>n</i> = 2)	A5. Įgyti kompetencijas, kurios padėtų siekti ugdymo kokybės. A9. <...> ugdymo proceso gerinimas klasėje, siekiant mokinių pažangos

Informantų pasisakymai PKT tikslo klausimu atskleidė ir PKT principus (nurodyti PKT koncepcijoje, 2012), kuriais turėtų būti remiamasi įgyvendinant PKT, bei papildė PKT sampratos teorinę analizę. Trys informantai, apibūdindami PKT tikslą, akcentavo subsidarumo principą, kai individualūs pedagogų poreikiai turėtų būti derinami su kolektyviniais („PKT tikslas yra tiesiogiai susijęs su mokyklos tikslais ir uždaviniais“ (A2); motyvacijos principą: vidinės – „Domėjimasis šiuolaikinėmis naujovėmis“ (A7) ir išorinės – „Sudaryti sąlygas ir skatinti mokytojus, vadovus įgyti arba tobulinti profesines ir kitas kompetencijas“ (A5) (2 lentelė). Informantų atskleisti tiek vidinės, tiek išorinės motyvacijos principai pagrindė andragogo profesijos visuomeninę paskirtį (Andragogo profesinės veiklos aprašas, 2013) bei papildė R. Laužacko (2008) nuomonę, kad pedagogas nuolat turi tobulinti kvalifikacinį potencialą.

2 lentelė. PKT principai

Kategorija	Subkategorijos	Iliustruojantys teiginiai
PKT principai (<i>n</i> = 6)	Subsidiarumo (<i>n</i> = 3)	A2. PKT tikslas yra tiesiogiai susijęs su mokyklos tikslais ir uždaviniais. Šių metų orientyras yra pagalba mokantis – tai, numatydamas kartu su metodine taryba PKT renginius, atsiklausiu mokytojų, ko šia tema ir šalia tos temos pageidautų. Visą tą informaciją apdoroju metodinėje taryboje ir taip nusprendžiame, kokius PKT renginius ir formas rinksime. A4. Atsižvelgiant į valstybės prioritetus, ugdymo įstaigos poreikius, <...> formuoti tolesnius kvalifikacijos tobulinimo poreikius. A6. Tokiu būdu jis, mokytojas, keldamas tikslus, reikiamus tikslus, kurie yra ne tik mokytojui aktualūs, bet yra aktualūs ir rajonui, Respublikai, švietimo politikai, kurios diktuoja tam tikrą kryptį mokytojui, kuria kryptimi mes turėtume labiau tobulėti, pasirinkti

Kategorija	Subkategorijos	Iliustruojantys teiginiai
	Motyvacijos (vidinės) (n = 2)	A6. Aplinka, pasaulis yra nuolat kintantys, keliantys vis naujus iššūkius; eiti su laikmečiu, koja kojon, būti patraukliu mokytoju. Besikeičianti aplinka, visuomenė kelia vis naujus iššūkius mokytojui, taip kyla siekis tobulėti. A7. Domėjimasis šiuolaikinėmis naujovėmis: tai, kas vyksta švietimo pasaulyje, t. y. švietimo įstatymai, nuostatos, vadovėlių kaita, metodinė medžiaga ir panašūs dalykai
	Motyvacijos (išorinės) (n = 3)	A5. Sudaryti sąlygas ir skatinti mokytojus, vadovus įgyti arba tobulinti profesines ir kitas kompetencijas. A6. Reikia padėti mokytojui, kaip tuos iššūkius įveikti. A9. Sudaryti sąlygas kiekvienam pedagogui nuolat tobulinti savo profesines kompetencijas

Siekiant PKT efektyvumo, informantų prašyta nurodyti, kokias funkcijas atlikdamas andragogas organizatorius gali padėti pasiekti PKT tikslą. Interviu dalyvavę pedagogai andragogo organizatoriaus veikloje išskyrė tyrimines funkcijas, nurodydami PKT poreikių tyrimą ir tenkinimą („Visų pirmiausia ištirti pedagogų poreikius“ (A4)), bei vadybines funkcijas, nuodysdami keletą veiklos sričių: PKT organizavimą („Organizuoti kvalifikacijos tobulinimo renginius <...>“ (A4)); ryšio tarp užsakovų ir kursų teikėjų palaikymą („Pagrindinis dalykas, ką darote jūs, švietimo centras, t. y. <...> siūlote, ieškote lektorių, tariatės su jais dėl laiko“ (A3)), paramos, pagalbos teikimą („Kartais netgi padėti mokytojui įžvelgti, ko jam trūksta. Įžvelgiantis iš šalies andragogas, gebantis analizuoti, gali įvardinti kylančias problemas“ (A6)). Be to, nurodytas pedagoginės praktikos privalumas andragogo organizatoriaus veikloje: „Kai andragogas būna ir pedagogas – kai dalyvauji tam procese, labiau įžvelgi tas situacijas, kurios yra aktualios mokytojui“ (A6).

Paramos, pagalbos mokytojui teikimas – viena iš andragogo, organizuojančio PKT, funkcijų ir vienas iš besimokančiųjų lūkesčių. Šiuo tyrimu siekta ne tik nustatyti pedagogų požiūrį į PKT, andragogo organizatoriaus veiklą ir, remiantis tyrimo rezultatais, užtikrinti PKT paslaugų kokybę, bet ir numatyti andragogo organizatoriaus paslaugų projektavimo kryptis. Atlikus klausimo, kokios pagalbos mokytojui PKT srityje labiausiai reikia, interviu analizę, išryškėjo informantų požiūris į andragogo organizatoriaus veiklą paramos, pagalbos aspektu. Didžioji dalis informantų nurodė PKT programų ir mokymosi formų poreikį (3 lentelė) arba pabrėžė, kad andragogas organizatorius padeda pakankamai, trūksta pačių pedagogų iniciatyvumo („Pagalbos mokytojai PKT srityje gauna pakankamai, patiems mokytojams reikia būti aktyvesniems, labiau domėtis PKT, bendrauti tarpusavyje ir su andragogais“ (A10)). Kiti informantai atskleidė vyraujančią problemą, kuri kyla

išgryninant individualius PKT tikslus bei nustatant individualių ir kolektyvinių PKT tikslų dermę. Šiuo atveju pagrindžiama mokslininkų R. M. Andriekienės ir B. Jatkauskienės monografijoje aprašoma andragogo organizatoriaus funkcija – vidinis ir išorinis konsultavimas, kur iškyla andragogo-konsultanto profesinio tobulėjimo svarba. Be minėtų problemų, pasiūlyta taikyti naujas mokymosi formas, kurios padėtų veiksmingiau siekti PKT tikslo, keisti tas pedagogų vertybines nuostatas, kurios trukdo įgyvendinti PKT tikslus (3 lentelė).

3 lentelė. Pedagogui PKT srityje būtiną pagalbą apibūdinantys veiksniai

Kategorija	Subkategorija	Iliustruojantys teiginiai
Pedagogui PKT srityje būtina pagalba (n = 8)	PKT programų ir mokymosi formų poreikis (n = 5)	A1. Praktinių veiklų, <...> praktinės mokymosi formos yra pagrindas, <...> labai gerai, kai kvalifikacijos tobulinimo programose yra numatyti praktiniai darbai, ne sausi seminarai, <...> geriausia, kai PKT programų dalyviai patys daro kažką, o paskui grįžę pritaiko. A2. Seminarų apie reikalavimus šiuolaikinei pamokai. A3. Pamokų arba filmuotų pamokų stebėjimo. A5. Mokytojų praktikų patirtis, diferencijuojant ir individualizuojant ugdymo turinį pamokoje. A8. Psichologijos žinių seminarų, kadangi didžiulė kaita visuomenėje, vaikai kitokie ateina; <...> bendravimo įgūdžių ir dalykinių žinių seminarų
	PKT tikslų išgryninimas (n = 2)	A6. Kaip pasirinkti mokytojų kvalifikacijos tobulinimo tikslus – tai ir yra andragogo organizatoriaus uždavinys. A7. Ne tiek pagalbos trūksta, bet trūksta mokytojų gebėjimo išsigryninti, kokių reikia kvalifikacijos tobulinimo kursų. Nors ir mes darome kiekvienais metais savianalizę, nors mokytojai ir nurodo, koks poreikis, kurioje srityje norėtų tobulinti kvalifikaciją, tačiau kuomet mes padarome sąsajas su metiniu veiklos planu, su mokyklos strateginiu planu, su švietimo ir mokslo ministerijos, su švietimo skyriaus ir švietimo centro prioritetinėmis veiklos sritimis, ir tada paprašome dar išsigryninti kvalifikacijos tobulinimo tikslus, ne kiekvienas mokytojas tai geba padaryti. Toje srityje, siekiant išsigryninti, pasirinkti reikiamus kvalifikacijos tobulinimo kursus, – čia kartais reikia teikti pagalbą tikrai, tiek įstaigos vadovams, tiek mokytojams
	Naujų PKT formų tikymas (n = 1)	A9. Plėtoti individualų mokymąsi palaikančią sistemą: mentoriavimą, kuravimą, ugdomąjį konsultavimą

Kategorija	Subkategorija	Iliustruojantys teiginiai
	Pedagogų vertybinių nuostatų keitimas (<i>n</i> = 1)	A2. Aš matau, kad mūsų mokytojams trūksta inovatyvumo. Mes turime eiti toliau, turėdami planšetinius kompiuterius. Planšetinių kompiuterių keletas mokytojų turi, bet tai yra tik dalelė mokytojų, kurie stengiasi pamokose daryti kažką daugiau, negu tie, kurie kalba apie tai, kad kažkas turi jiems mokinius pakeisti, kažką padaryti, bet savo vaidmens šiame procese nelabai mato ir tokiu mąstymu, tokia pasaulėvoka parodo, kad atsilieka nuo dabartinių reikalavimų

Informantų nuomonės apie andragogo organizatoriaus atliekamas funkcijas tiek efektyvumo siekiant PKT tikslo, tiek paramos, pagalbos teikimo aspektais pagrindžia R. M. Andriekienės (2011) andragogo vaidmenų analizę, kurios išvadose teigiama, kad vis dažniau vertinamas ne andragogo darbas, bet jo veikla, pasireišianti gebėjimu veikti įvairiose andragoginės veiklos situacijose. O andragogo organizatoriaus vaidmuo suprantamas kaip pagalbininko, kuris turi rūpintis besimokančio suaugusiojo švietimo procesu, jo kokybe. Andragogas organizatorius, atlikdamas ir konsultanto vaidmenį, privalo gerai išmanyti suaugusiųjų mokymosi ypatumus, esmines problemas.

Remiantis Klaipėdos rajono pedagogų anketinės apklausos duomenimis, dalis mokytojų, atsakiusių į atvirąjį anketos klausimą, pageidautų daugiau tiesiogiai bendrauti ir bendradarbiauti su andragogais organizatoriais, tiriant individualius kvalifikacijos tobulinimo poreikius – ne per asmenis, kurie mokyklose atsakingi už kvalifikacijos tobulinimą. Atsakymai sugrupuoti taikant turinio analizės metodą (4 lentelė).

4 lentelė. Pasiūlymai andragogui organizatoriui, siekiant, kad PKT būtų kokybiškesnis, veiksmingesnis, rezultatyvesnis

Kategorija	Subkategorijos	Iliustruojantys pavyzdžiai
Pasiūlymai andragogui organizatoriui, siekiant, kad PKT būtų veiksmingesnis (<i>n</i> = 27)	Tiesioginis bendradarbiavimas su pedagogais (<i>n</i> = 4)	Daugiau bendrauti su švietimo įstaigų kolektyvais – ne tik su atsakingais už PKT asmenimis. Bendradarbiauti. Betarpiško bendradarbiavimo. Bendrauti su pedagogais asmeniškai, ne per įstaigų vadovus, atkreipti dėmesį į mažesnių įstaigų pedagogus

Kategorija	Subkategorijos	Ilustruojantys pavyzdžiai
	PKT programų temų ir turinio dermė (n = 2)	Kad seminaro tema atitiktų mokymus, kad juose būtų diskutuojama, ne tik, kokia problema, bet ir ką daryti, kaip ją išspręsti, arba, ką daryti, kad jos neatsirastų. Atsakyti į organizuojamų PKT renginių temas, struktūruotai ir aiškiai pateikti medžiagą, informaciją
	Ilgalaikio poveikio PKT (n = 1)	Igytų žinių taikymas turėtų trukti bent pusmetį, o po to vėl susirinkti seminaro dalyviams ir reflektuoti (kaip sekėsi, kas neįgyvendinama praktikoje). Labai norėtusi žinoti ne tik savo patirtį, bet ir, kaip sekėsi kitiems, kokios patirtys įvairiose situacijose. Arba užpildyti bent specialią anketą, kaip sekėsi
	Geriausios praktikos pavyzdžiai (n = 2)	Norėtusi gauti praktinių užsiėmimų, kaip tai daryti pamokose, kaip pritaikyti konkrečioje klasėje. Programos teorija – tai dar ne viskas. Mokiniai klasėje būna įvairūs, norėtusi matyti, kaip pateikta medžiaga veikia klasę. Kaip spėti visiems vaikams skirti laiko. Praktikos ir kolegų bendradarbiavimo
	Poreikio tyrimas (n = 3)	Padaryti anketavimą, kokių seminarų, paskaitų, kursų reikia pagal mokymo programą. Labiau atsižvelgti į mokytojų poreikius. Domėtis pedagogų lūkesčiais
	IKT taikymas (n = 1)	Norėčiau, kad PKT būtų efektyvesnis taikant IT naujoves, telefonų ir planšetinių kompiuterių naudojimą pamokose
	Kompetentingi lektoriai, PKT formų įvairovė (n = 2)	Ieškoti įvairesnių darbo formų. Keisti lektorius, norisi inovatyvių mokymų
	Veiklos atitikimas laikmečio iššūkiams (n = 3)	Žengti koja koton su laikmečiu, energijos, neperdegti. Visada jausti poreikį eiti į priekį. Nenustoti ieškoti
	Pedagogų požiūris į andragogo organizatoriaus veiklą (n = 9)	Švietimo centras dirba puikiai, žmonės nuoširdūs. Atsižvelgiama į mūsų pageidavimus, kokių seminarų ir kokiomis temomis norėtume išgirsti. Pasiūlymų neturiu, PKT – kokybiškas, puikus, efektyvus. Viskuo esu patenkinta. Pakviečiami tikrai profesionalūs lektoriai, aktualios temos. Linkiu išlikti ir toliau energingu ir šiuolaikišku organizatoriumi, atsižvelgiančiu į naujoves ir poreikius. Sėkmės. Ačiū už darbą, kurį dirbate. Mane viskas tenkina. Visada sulaukiame reikiamos pagalbos. Viskas puiku, linkiu ir toliau taip kūrybingai dirbti

Analizuojant PKT poreikio tyrimo situaciją Klaipėdos rajone, pedagogai gali tiesiogiai išsakyti savo kvalifikacijos tobulinimo poreikį andragogams organizatoriams; kvalifikacijos tobulinimo renginių dalyviai savo pageidavimus turi galimybę nurodyti renginių vertinimo anketoje, kuri pateikta Klaipėdos rajono švietimo centro tinklalapyje¹; ugdymo įstaigos pateikia andragogui organizatoriui PKT užsakymų lapą, kuriame nurodytos pageidautinos PKT formos, mokymų temos ir trukmė, numatomas dalyvių skaičius, šiame lape matomi ir individualūs PKT poreikiai. Interviu siekta ištirti informantų, derinančių individualius ir kolektyvinius PKT poreikius bei tikslus, požiūrį į aukščiau nurodytą pedagogų lūkestį andragogui organizatoriui bendrauti su pedagogais asmeniškai, t. y. ne per įstaigų vadovus, be to, prašyta atsakyti, kokias papildomas funkcijas atlikdamas andragogas organizatorius galėtų patenkinti besimokančiųjų tiesioginio bendradarbiavimo lūkesčius tiriant jų individualius PKT poreikius ir planuojant PKT. Didžioji dalis informantų (6) nurodė, kad tokia problema neegzistuoja, andragogas organizatorius atlieka pakankamai funkcijų, laiduojančių tiesioginį andragogo organizatoriaus ir besimokančiojo kontaktą: poreikių tyrimo („pas jus atėjus kiekvienas gali būti išklaustas apie jų pageidavimus, norus“ (A2)); bendradarbiavimo („geranoriškas, kryptingas bendradarbiavimas yra ir dabar jau“ (A7)); paskatos priemonių taikymo („manau, kad andragogas organizatorius ir dabar taiko aktyvinimo metodus ir skatina bendrauti tiesiogiai“ (A3)); pedagogai patys turėtų būti aktyvesni („čia tik reikia paties pedagogo aktyvumo“ (A7)). Kiti (4) akcentavo, kad individualūs PKT poreikiai turi būti derinami su įstaigos PKT poreikiais institucijos viduje („individualūs mokytojo poreikiai turėtų būti tiriami darbo vietoje ir siejami su visos mokyklos poreikiais“ (A5)). Vienas informantas patvirtino andragogo organizatoriaus konsultavimo naudą („mokytojas mokykloje kartais nedrįsta iki galo išsakyti savo kvalifikacijos tobulinimo poreikio, o jūs, andragogas, kaip nešališkas asmuo, galite jį išklausti, aptarti su juo PKT poreikį ir pateikti jam pasiūlymus, atitinkančius jo individualius PKT poreikius“ (A3)), be to, siūlyta viešinti veiklą organizacijos internetiniame tinklalapyje („skleisti informaciją apie pedagogų ir švietimo centro bendradarbiavimo galimybes virtualioje erdvėje“ (A9)). Visi informantų pasisakymai pateikti 5 lentelėje.

Informantų nuomonės apie andragogo organizatoriaus veiklą poreikių tyrimo, bendradarbiavimo, besimokančiųjų motyvavimo aspektu atskleidė kompetencijų, kurios būtinos konsultavimo veiklos sričiai, svarbą. PKT konsultanto-patarėjo ugdymo įstaigoje nebuvimas sudaro prielaidas pedagogams tikėtis tokios pagalbos iš andragogo organizatoriaus. Informantų pasisakymai atskleidė ne tik PKT tikslų išgryninimo problemą, bet ir iškėlė naują prielaidą: PKT bus efektyvesnis, jei ugdymo įstaigoje dirbs PKT konsultantas-patarėjas, padėsiantis pedagogui įsivertinti savo profesinę veiklą, planuoti, analizuoti ir reflektuoti PKT.

¹ Prieiga internete: www.krsc.lt

5 lentelė. Andragogo organizatoriaus papildomos funkcijos, leisiančios patenkinti besimokančiųjų tiesioginio bendradarbiavimo lūkesčius, tiriant jų individualius PKT poreikius ir planuojant PKT

Kategorija	Subkategorijos	Iliustruojantys teiginiai
Andragogo organizatoriaus papildomos funkcijos, kurios galėtų patenkinti besimokančiųjų tiesioginio bendradarbiavimo lūkesčius tiriant jų individualius PKT poreikius ir planuojant PKT (n = 9)	Problema neegzistuoja – andragogo organizatoriaus atliekamų funkcijų pakanka, norint vykdyti PKT (n = 6)	<p>A1. Aš galvoju, iš patirties, tokio pageidavimo pas mus net nėra. <...> Mes tokios patirties neturim.</p> <p>A2. Manau, tai yra vienetiniai atvejai, esu įsitikinusi, tiek poreikiai, pageidavimai ar pasiūlymai – niekas nėra varžoma. Šiandien, šiuolaikinėmis sąlygomis bendrauti virtualiai internetu visi gali, visi prieigas turi ne tik savo namuose, bet ir mokykloje. Aš esu linkusi abejoti, kad galėtų kilti toks klausimas. Aš manau, jūs švietimo centre esate labai geranoriški žmonės ir pas jus atėjus kiekvienas gali būti išklaustas apie jų pageidavimus, norus, aš nematau, kad čia galėtų kilti dar kitokio bendravimo poreikis, nematau todėl, kad viskas yra.</p> <p>A3. Manau, kad andragogas organizatorius ir dabar taiko aktyvinimo metodus ir skatina bendrauti tiesiogiai.</p> <p>A4. Norėčiau mesti akmenį į pačių pedagogų daržą. Vertinant Klaipėdos rajono švietimo centro veiklą, yra dedamos didžiulės pastangos: lektoriai, jei tik pageidaujama, yra stengiamasi juos pakviesti, jei tik leidžia materialiniai ištekliai, bet būna problema tame, kad ir dalyko mokytojų metodiniame būrelyje nesusirenka patys pedagogai. Tai jau yra pačių pedagogų požiūris. O mes Klaipėdos rajone gauname viską, ko mums reikia. Tik kitą kartą tingime mes patys sudalyvauti, tingime pageidauti, domėtis. Mokytojas pats irgi turi domėtis, o ne sėdėti ir laukti, kol švietimo centras atneš ant lėkštutės ir paduos. Informacijos yra labai daug, o jeigu mokytojas bijo nusivilti, kaip kartais atsitinka, tai jis turi konsultuotis su andragogu, kuris gali duoti patarimą. Mokytojas irgi turi įdėti pastangų, o ne tik laukti, kad andragogas viską „nuo iki“ suplanuotų.</p> <p>A7. Jeigu atvirai, aš nelabai matau problemos šitoj srity, nes geranoriškas, kryptingas bendradarbiavimas yra ir dabar jau, ir jeigu asmuo yra suinteresuotas ir nori dalyvauti kažkokiuose kvalifikacijos kėlimo kursuose, sąlygas švietimo centras sudaro ir dabar. Čia tik reikia pačio pedagogo aktyvumo.</p> <p>A8. Tai yra ne jūsų problema, tai yra, ko gero, mokyklų problema. Kadangi ta paviešinama informacija, kuomet yra skelbiami seminarai arba kursai, ir mokytojai patys nepasidomi, jeigu nepasižiūri renginių plano, registruojantis į tam tikrus renginius, taip ir pražioplinėji. Kitas dalykas, aš pilnai įsivaizduoju, šimtu procentų patenkinti visų poreikius ir lūkesčius, norus ir pageidavimus, vienas dalykas, neleidžia kad ir rajono, sakykim, mažas skaičius kai kurių dalykų mokytojų. Jeigu, pavyzdžiui, dalykinius seminarus kažkokius daryt, neitų suformuoti net grupės, na, o tas betarpiškas bendravimas jis jau ir taip yra ganėtinai glaudus, tad kartais reikėtų daugiau ir mokytojams savo poziciją daugiau išreikšti, pasidomėt, kas vyksta ir tiesiog atsakingiau pažiūrėti</p>

Kategorija	Subkategorijos	Iliustruojantys teiginiai
	Individualių PKT poreikių derinimas su įstaigos PKT poreikiais institucijos viduje (n = 4)	<p>A1. Kadangi pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikiai eina per mus, pavaduotojus, atsakingus už kvalifikacijos tobulinimą, pedagogai yra išgirsti ir jų individualūs poreikiai yra patenkinti.</p> <p>A3. Bet dabartiniu laikotarpiu žmonės tampa taškinės informacijos skaitytoju. Jie nori greito efekto. Šitų anketų rezultatai ir parodo, kad žmogus nori tiesiogiai kreiptis į andragogą, kad greičiau pasiektų tikslą, greičiau gautų savo mokymosi, metodų ir kitus paieškos atsakymus. Šituo atveju mokyklos vadovo pavaduotojas, atsakingas už PKT, lieka nuošaly, o neturėtų taip būti. Tas linijinis bendravimas, kuomet mokytojas derina PKT su atsakingu darbuotoju mokykloje, turėtų išlikti.</p> <p>A5. Nemanau, kad betarpiškas bendravimas ir bendradarbiavimas su andragogais gali ką nors pakeisti. Mokytojai gali išsakyti savo poreikius darbo vietose, rajono metodinėse grupėse. Aš dažnai pasakau kolegų nuomonę apie vieną ar kitą seminarą jo organizatoriams. Individualūs mokytojo poreikiai turėtų būti tiriami darbo vietoje ir siejami su visos mokyklos poreikiais.</p> <p>A6. Jeigu kalbėti apie kvalifikacijos tobulinimą, tikslų nusistatymą, aš manau, tai yra paties pedagogo pozicija. Na, jeigu žmogus nežino, ko jam reikia, ir kaip dažnai būna, jis tik geba išsakyti pretenzijas. Pirmiausia pavaduotojui – tu man kažką ne taip pasiūlei, švietimo centrui – čia ne tokie seminarai siūlomi. Bet kai žmogus dažnai pretenzijas išsako ir jo klausai konkrečiai, o ko jam reikėtų, žiūrėk, jau jis nebeatsako. Yra vien tik pretenzijos. Tai va čia tokia dvejopa situacija susidaro. Idealiu atveju, žmogus pats turėtų žinoti, ko jam reikia, ir derinti savo siekius paskui su įstaigos administracija ir t. t. Bet kasdienybė mūsų tokia, kad dažnai žmogus nelabai išsigrynina, ko jam reikia tobulėjant. Tai šioj vietoj pirmiausias yra įstaigos vaidmuo, pradedant nuo įstaigos prioritetų, kurie yra įstaigoj numatyti, metinių, strateginių planų, nes yra tam tikra kryptimi kvalifikacija keliama. Kita pusė – vadovai turėtų matyti savo darbuotojų silpnąsias ir stipriąsias puses ir padėti jiems tai patiems atrasti, atskleisti</p>
	Tiesioginis konsultavimas (n = 1)	A3. <...> mokytojas mokykloje kartais nedrįsta iki galo išsakyti savo kvalifikacijos tobulinimo poreikį, o jūs, andragogas, kaip nešališkas asmuo, galite jį išklausti, aptarti su juo PKT poreikį ir pateikti jam pasiūlymus, atitinkančius jo individualius PKT poreikius
	Informacijos, veiklos viešinimas organizacijos internetiniame tinklalapyje (n = 1)	A9. Skleisti informaciją apie pedagogų ir švietimo centro bendradarbiavimo galimybes virtualioje erdvėje

Siekiant užtikrinti PKT kokybę, informantų prašyta įvertinti andragogo organizatoriaus veiklą Klaipėdos rajone. Visi interviu dalyviai nurodė, kad yra patenkinti PKT organizavimu Klaipėdos rajone. Atlikta interviu turinio analizė leido išskirti andragogo, organizuojančio PKT Klaipėdos rajone, veiklos stipriasias ir silpnąsias puses (6 lentelė).

6 lentelė. Andragogo, organizuojančio PKT Klaipėdos rajone, veiklos stipriosios ir silpnosios pusės

Stipriosios pusės	Silpnosios pusės
Poreikių tyrimas. Kompetentingi lektoriai. PKT refleksija. Didelė PKT pasiūla, leidžianti įgyti įvairių kompetencijų. Bendradarbiavimas. Kokybės stebėseną, užtikrinimas. Veiksmingų mokymosi formų taikymas. Strateginis planavimas. Andragogų organizatorių profesionalumas. Tarpininkavimas	Trumpalaikių PKT renginių organizavimas. Andragogo organizatoriaus kompetencijos, būtinos konsultavimo profesinei veiklai. PKT praktinis pritaikymas. Besimokančiųjų motyvavimas

Remiantis informantų nuomonėmis ir Lietuvos PKT sistemos analize (2011) bei pritaikius lyginamosios analizės metodą, galima daryti prielaidą, kad Klaipėdos rajono PKT, skirtingai nei šalies, organizavimas vyksta pagal aiškų vadybinį modelį: glaudus andragogo organizatoriaus bendradarbiavimas su ugdymo įstaigomis ir dalykų mokytojų metodinių būrelių pirmininkais užtikrina individualių pedagogų poreikių derinimą su mokyklų, rajono bei nacionaliniais švietimo prioritetais ir poreikiais, PKT įgyvendinamas laikantis tiek trumpalaikių, tiek ilgalaikių strateginių planų, vykdoma PKT kokybės stebėseną. Silpnoji pusė: trumpalaikiai PKT renginiai, neturintys ilgalaikio poveikio, ir PKT praktinis pritaikymas, orientuojantis į konkretų rezultatą, t. y. į mokinio mokymosi pasiekimus, vis dar tobulintinas tiek rajono, tiek šalies PKT organizatoriui.

PKT modelis (2012) numato, kad PKT atskaitos taškas – mokiny, kurio sėkmę ugdymosi procese lemia geras pedagogo darbas. Siekiant spręsti šią nacionalinio lygio problemą, informantų klausta, kaip sieti PKT su ugdymo rezultatu – mokinių pasiekimais ir pažanga. Interviu turinio analizė leido išskirti informantų nuomonių dėsninumus. Jų teigimu, siekiant PKT ryšio su mokinių pasiekimais ir pažanga, svarbu: 1) grįžamojo ryšio teikimas tiek andragogui organizatoriui, tiek ugdymo įstaigų administracijai; 2) nuoseklus pedagogo profesinės veiklos stebėji-

mas ir analizė ugdymo įstaigoje; 3) PKT refleksija; 4) mokinių pasiekimų analizė (7 lentelė). Galima daryti prielaidą, kad siekiant geresnių mokinių mokymosi rezultatų ir pažangos, pasitelkus PKT, būtinas nuolatinis glaudus andragogo organizatoriaus ir pedagogo bei ugdymo įstaigos, kurioje dirba kvalifikaciją tobulinantis pedagogas, bendradarbiavimas.

7 lentelė. PKT ir ugdymo rezultato – mokinių pasiekimų ir pažangos – sąsajos

Kategorija	Subkategorijos	Iliustruojantys teiginiai
PKT ir ugdymo rezultato sąsajos (n = 6)	Grižtamojo ryšio teikimas (n = 3)	A2. <...> juk mokytojai visada įsivertina, <...> kur, ką tobulino, nurodo ataskaitose. A5. Galėtų būti teikiamas grįžtamasis ryšys, kaip ir kur buvo pritaikytos kvalifikacijos tobulinimo renginiuose įgytos kompetencijos. A6. Na, mokyklos turi įsivertinimo ataskaitas, kurias mokytojai pildo, ir ten jie nurodo, kur ir kada tobulino kvalifikaciją, kur pritaikė kompetencijas, kurias įgijo. Dar galėtų būti nurodyta, kaip patobulėjo ugdymo procesas, pritaikius tas kompetencijas
	Pedagogo profesinės veiklos stebėjimas ir analizė (n = 2)	A4. Tai ilgalaikis procesas, <...> visų pirma, tas kompetencijas taikai pamokoje, paskui stebėjimas, analizė, analizė visokių dokumentų <...>. A9. Be nuolatinio mokytojo darbo stebėjimo nieko nebus. Mokyklos administracija turi nuolat stebėti mokytojo darbą. Taip pat analizė reikalinga, nuolatinė, mokytojo veiklos, <...> žodžiu, siekiant mokytojo kryptingo tobulėjimo, reikia nuolat stebėti jo darbą, kaip jis dirba, ką jis taiko
	PKT refleksija (n = 3)	A1. <...> gal ir gera mintis, aptarti, kokie renginiai buvo naudingi, ką kolegos pritaikė, kas pavyko, ir kaip. A3. Tai mes ir darome savo metodiniame būrelyje, visada reflektuojame. <...> Mokslo metų pabaigoje visada aptariame, kas pavyko, kas nelabai pavyko, kokios buvo sėkmės ir koks galėtų būti iš to tęstinumas. A6. Tai, ką mes pamatome, dar ne viskas. Bet jeigu tu darai, <...> reflektuoji, aptari su kolegomis ar rajono kolegomis, tai visuomet naudos turi

Kategorija	Subkategorijos	Iliustruojantys teiginiai
	Mokinių pasiekimų analizė (n = 2)	A6. Ne visuomet, ne visais atvejais reikia vadovautis tik standartais. Juk yra vaikų ir su specialiaisiais poreikiais, <...> ir jo pasiekimai lyginant su visais bus žemi, bet galbūt tas vaikas padarys individualią pažangą, <...> reikia PKT sieti ir su individualia vaiko pažanga. A9. <...> na, ir standartizuotus testus analizuoti ir, jais remiantis, ta analize, teikti pasiūlymus, kokių PKT renginių reikia

Šiuo tyrimu siekta nustatyti, kokia andragogo organizatoriaus veikla arba jos pokyčiai užtikrintų efektyvesnį PKT. Informantai nurodė įvairius PKT principų ir andragogo organizatoriaus kompetencijų, veiklos sričių bei funkcijų lemiamus PKT efektyvumą užtikrinančius veiksnius: vadovavimąsi geriausios praktikos principu („<...> daugiau tokių praktinių atvirų veiklų, <...> daugiau veiklų su praktiniais pavyzdžiais. Daugiau pedagogų praktikų, kolegų“ (A1)); veikimą teisės politikos dimensijoje („daryti įtakas tiems, kurie kuria kvalifikacijos tobulinimo strategiją“ (A2)); ilgalaikio poveikio PKT organizavimą („PKT renginius reikėtų orientuoti į ilgalaikį poveikį. <...> Mokytojai turėtų orientotis į planingą, profesinei veiklai reikalingų kompetencijų tobulinimą“ (A9)); pedagogų skatinimą, motyvavimą („mokytojus reikėtų skatinti prisiimti atsakomybę už kokybišką PKT proceso įgyvendinimą, įdiegimą praktikoje“ (A9)); tarptautinių projektų vykdymą („galbūt būtų galima daugiau ieškoti tarptautiškumo. Kažkokių projektų su kitų šalių mokytojais, kaip kad švietimo centras turėjo „CreatLearn“ projektą“ (A4)); bendravimą ir bendradarbiavimą („<...> gerai dirbti, bendrauti ir bendradarbiauti“ (A5)); PKT mokyklų bendruomenėms organizavimą („<...> labai didelį efektyvumą turi seminarai, kurie vyksta mokyklose, arba mokyklų komandoms“ (A8)). Informantai nurodė ir kitus PKT sistemos pokyčius, kurie laiduotų efektyvesnį kvalifikacijos tobulinimą: PKT konsultanto atsiradimas ugdymo įstaigoje padėtų pedagogui įsivertinti profesinę veiklą ir planuoti PKT, o mokytojų atestacijos tvarkos patvirtinimas galėtų tapti išorinės motyvacijos kryptingai ir atsakingai tobulinti kvalifikaciją priemone (8 lentelė).

8 lentelė. Andragogo organizatoriaus veiklos ir kiti pokyčiai, laiduosiantys efektyvesnį PKT

Kategorijos	Subkategorijos	Iliustruojantys teiginiai
Andragogo organizatoriaus veiklos pokyčiai, kurie padėtų siekti efektyvesnio PKT (n = 9)	Vadovautis geriausios praktikos principu (n = 2)	A1. Kaip ir minėjau, iš pedagogų atsiliepiamų, daugiau tokių praktinių atvirų veiklų ar filmuotų, ar „gyvų“. Daugiau veiklų su praktiniais pavyzdžiais. Daugiau pedagogų praktikų, kolegų. Kad dalintųsi patys pedagogai daugiau patirtimi. Nes iš tikrųjų visos pedagogės to nori. Norime tų praktinių veiklų, naujovių. Tai būtų didžiausias toks pedagogų prašymas
	Veikti teisės-politikos dimensijoje (n = 1)	A2. Daryti įtakas tiems, kurie kuria kvalifikacijos tobulinimo strategiją
	Organizuoti ilgalaikio poveikio PKT (n = 3)	A2. <...> kalbėti ne tik apie vienos dienos, bet ir keleto dienų seminarus, kvalifikacijos tobulinimo renginius. Nors, galvočiau, kad visiškai išnykti tokie kvalifikacijos tobulinimo renginiai, kurie truktų vieną dieną, neturėtų. Tai yra psichologiniai seminarai, dar kažkokie seminarai. Bet didžioji dalis seminarų, kuriuose yra skatinama vesti šiuolaikišką pamoką, iš tikrųjų turi būti su namų užduotimis, dar kažkokiais atsiskaitymais, kad mes eitume ne į kiekybę, bet į kokybę, į tos kokybės pamatavimą, į pažangos pamatavimą. A6. <...> jūs padarote pakankamai daug, jūs labai stengiatės, kad įvairiose srityse daug padaryti, <...> pedagogų poreikiai yra labai skirtingi, tegul turi kiekvienas galimybę atrasti save, save realizuoti. <...> reikėtų gal ir mažiau, bet giliau, čia būtų galima diskutuoti tuo klausimu. A9. PKT renginius reikėtų orientuoti į ilgalaikį poveikį. <...> Mokytojai turėtų orientuotis į planingą, profesinei veiklai reikalingų kompetencijų tobulinimą

Kategorijos	Subkategorijos	Iliustruojantys teiginiai
	Motyvuoti, skatinti pedagogus (n = 2)	A3. Tiesiog reikia išlaikyti teigiamą požiūrį į veiklas, kurias atlieka pedagogas, skatinti mokyklos metodininkus, taip pat aktyviai įsitraukti į mokytojų skatinimo programą, džiaugtis darbais, kuriuos atlieka mokytojas, tiesiog linkėti sėkmės ir džiaugtis tais rezultatais, kuriuos pasiekiamo visi kartu. A9. <...> mokytojus reikėtų skatinti prisiimti atsakomybę už kokybišką PKT proceso įgyvendinimą, įdiegimą praktikoje
	Vykdyti tarptautinius projektus, veikti projektinės veiklos dimensijoje (n = 1)	A4. Galbūt būtų galima daugiau ieškoti tarptautiškumo. Kažkokių projektų su kitų šalių mokytojais, kaip kad švietimo centras turėjo „CreatLearn“ projektą. Tai tokių dar reikėtų
	Bendrauti ir bendradarbiauti su kitomis institucijomis (n = 1)	A5. Nieko nereikia keisti, tiesiog ir toliau gerai dirbti, bendrauti ir bendradarbiauti
	Organizuoti PKT mokyklų bendruomenėms (n = 1)	A8. <...> labai didelį efektyvumą turi seminarai, kurie vyksta mokyklose, arba mokyklų komandoms. Ta linkme reikėtų ir toliau dirbti. O šiaip viskas yra puikiai
Kiti PKT sistemos pokyčiai, laidosiantys efektyvesnį PKT (n = 2)	PKT konsultanto atsiradimas ugdymo įstaigoje (n = 1)	A4. PKT koncepcijoj buvo parašyta, kad mokykloj turėtų atsirasti toks etatas, ne pavaduotojo, kaip dabar yra, bet žmogaus, kuris kuruotų kvalifikacijos tobulinimą. Gal tuomet atsirastų didesnės galimybės individualiam pokalbiui įsivertinant profesinę veiklą ir planuojant PKT. Tai galėtų priartinti labiau prie tokio asmeninio kontakto
	Mokytojų atestacijos tvarkos patvirtinimas (n = 1)	A7. Tų siūlymų nėra. Tikrai gal reikėtų pačioje mokytojų atestacijos tvarkoje, kuomet jau pasitvirtina mokytojas kategoriją – tas atitiktis nustatymas būdavo geras dalykas, dabar nebėra nuostatuose. Tai va čia yra problema, nes, kaip vadovai turi kas penkerius pasitvirtinti atitiktį, manyčiau, tai būtų tikslinga daryti ir mokytojui. Aš kalbu apie atestacijos tvarką

Apibendrinant galima teigti, kad PKT – tai individualiu, instituciniu, rajono ir nacionaliniu lygmenimis įgyvendinamas pedagogų profesinio tobulėjimo procesas, kurio efektyvumą lemia pedagogo atsakomybė ir motyvacija, andragogo

organizatoriaus profesionalumas ir tarpinstitucinis bendradarbiavimas. Siekiant pagrindinio PKT tikslo – geresnių mokinių mokymosi pasiekimų ir pažangos, andragogo organizatoriaus pastangų ir profesionalumo, tikintis optimalių PKT rezultatų, nepakanka. Be to, pedagogas turi suvokti savo atsakomybę, būti iniciatyvus, atviras abipusiam bendradarbiavimui, andragogas organizatorius – užtikrinti kokybišką PKT, o ugdymo įstaigų vadovai bendradarbiavimo susitarimų su andragogu organizatoriumi pagrindu – užtikrinti PKT tęstinumą praktikoje stebėdami pedagogo profesinę veiklą, mokinių mokymosi rezultatus ir pažangą. Nesant ugdymo įstaigose PKT konsultanto-patarėjo pareigybės, pedagogai su andragogo organizatoriaus veikla sieja ir konsultavimo lūkesčius. Tai dar kartą įrodo andragogo organizatoriaus veiklos įvairialypiškumą, daugiafunkciškumą ir profesionalumo svarbą, siekiant užtikrinti kokybiškas PKT paslaugas, įgyvendinant Lietuvos švietimo strateginius tikslus.

Išvados ir rekomendacijos

Tyrimas leido empiriškai pagrįsti mokslinės literatūros ir LR teisės aktų, reglamentuojančių pedagogų kvalifikacijos tobulinimą, analizę bei atskleidė pedagogų kvalifikacijos tobulinimo proceso sudėtingumą galutinio tikslo – geresnių mokinių pasiekimų ir pažangos – aspektu. Nustatyti pagrindiniai pedagogų kvalifikacijos tobulinimo proceso subjektai (pedagogas, andragogas organizatorius ir ugdymo įstaigos vadovas) bei pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir ugdymo rezultatų sąsają užtikrinantys veiksniai atskleidė, kad andragogo organizatoriaus veiklos efektyvumo didinimas siejamas su tarpinstituciniu bendradarbiavimu, pedagogo veiklos stebėjimu, mokinių pasiekimų analize. Pasitelkus pedagogų kvalifikacijos tobulinimą siekiant geresnių mokinių rezultatų ir pažangos, būtina nuolatinė pedagogų kvalifikacijos tobulinimo proceso dalyvių sąveika.

Pedagogų lūkesčiai, siejami su andragogo organizatoriaus veiklos įvairialypiškumu ir daugiafunkciškumu, pabrėžia andragogo profesionalumo svarbą. Be vadybinės, tiriamosios ir edukacinės profesinės veiklos sričių paramos, pagalbos teikimo aspektas kelia sąlygą andragogui organizatoriui įvaldyti konsultavimo veiklos sritį. Tai atveria naują andragogo organizatoriaus profesinės veiklos nišą: norint užtikrinti kokybišką pedagogų kvalifikacijos tobulinimą, šis sudėtingas profesionalizacijos procesas, prasidedantis pedagogo turimos kvalifikacijos įsivertinimu ir besibaigiantis įgytų kompetencijų praktiniu pritaikymu bei naudos mokinio mokymosi rezultatams pamatavimu, turi išlikti to paties paslaugų teikėjo, išmanančio pedagoginės veiklos ypatumus, akiratyje. Efektyvumas bus užtikrintas, kai besimokantįjį pedagogą viso mokymosi proceso metu lydės profesionali pagalba.

Švietimo reformų kontekstas kelia nuolatinio tobulėjimo reikalavimus ne tik pedagogui, bet ir jo kvalifikacijos tobulinimą organizuojančiam andragogui. Vidaus profesionalizacijos aspektu andragogas, kaip ir pedagogas, turi gebėti pasirinkti produktyviausią kompetencijų įgijimo būdą bei projektuoti naujų įgytų kompetencijų perkėlimą į profesinę veiklą konstruojant jas ant turimos kvalifikacijos pagrindo. Nors andragogo profesijos teisinis reglamentavimas pamažu skinasi kelią, galima manyti, kad atsakingas andragogo organizatoriaus požiūris į vidaus profesionalizaciją bei profesionalūs veiksmai visose profesinės veiklos situacijose padėtų priartėti prie jo statuso, vaidmens ir svarbos įtvirtinimo, t. y. taptų ženkliais rodikliais išorės profesionalizacijos procese.

Remiantis tyrimo rezultatų analize ir išvadomis, andragogui, organizuojančiam pedagogų kvalifikacijos tobulinimą Klaipėdos rajone, siūlomos šios rekomendacijos:

- Plėtoti tarpinstitucinį bendradarbiavimą, siekiant užtikrinti mokymo programos ir praktinio pritaikomumo ryšį.
- Vyraujant pedagogų kvalifikacijos tobulinimo tikslų išgryninimo problemai, su kuria susiduria pedagogai, ugdymo įstaigose nesant pedagogų kvalifikacijos tobulinimo konsultanto-patarėjo pareigybės, daugiau dėmesio skirti konsultavimo kompetencijų įgijimui.
- Įvertinus individualius ir kolektyvinius pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikius, veiklos kontekstą, andragogo organizatoriaus veikloje laikytis geranoriškumo principo ir būti pasirengus tiek užmegzti su besimokančiuoju pedagogu asmeninį ryšį, tiek puoselėti bendradarbiavimo saitus su paskiromis ugdymo įstaigomis.
- Skatinti ugdymo įstaigų pedagogų bendruomenės analizuoti mokinių pasiekimus ir jais remiantis andragogui organizatoriui pateikti kvalifikacijos tobulinimo užklausą.

Literatūra

- Andriekienė, R. M. (2011). Andragogų profesionalizacija atliekamų vaidmenų aspektu. *Andragogika*, Nr. 2, p. 13–29. Klaipėda: KU leidykla.
- Andriekienė, R. M., Anušienė, B. (2006). *Andragoginiai kompetencijų tobulinimo aspektai tęstiniame profesiniame mokyme*. Monografija. Klaipėda: KU leidykla.
- Laužackas, R. (2008). *Kompetencijomis grindžiamų mokymo / studijų programų kūrimas ir vertinimas*. Monografija. Kaunas: VDU leidykla.
- Laužackas, R. (2008). Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikiai. *Pedagogika*, p. 29–44.
- Le Boterf, G. (2010). *Dar kartą apie kompetenciją. 15 pasiūlymų įprastoms idėjoms išplėtoti*. Klaipėda: KU leidykla.
- Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. (2011). [Interaktyvus]. Prieiga internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=458774> [žiūrėta 2018-04-02].
- LR Švietimo ir mokslo ministro įsakymas Nr. V-774 „Dėl reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašo patvirtinimo“. (2014). [Interaktyvus]. Prieiga internete: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/85dc8a705b4d11e487ef7b>>

424bd0f08> [žiūrėta 2018-04-02].

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo kokybės stebėsenos sisteminio modelio koncepcijos pagrindimas. (2014). [Interaktyvus]. Prieiga internete: <<http://www.upc.smm.lt/projektai/pkt/rezultatai/stebesena/Pedagogu-kvalifikacijos-tobulinimo-kokybes-stebesenos-sisteminio-modelio-koncepcijos-pagrindimo-projektas.pdf>> [žiūrėta 2018-04-02].

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija. (2012). [Interaktyvus]. Prieiga internete: <<http://www.upc.smm.lt/naujienos/pkt/koncepcija.php>> [žiūrėta 2018-04-10].

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo modelis. (2012). [Interaktyvus]. Prieiga internete: <http://www.upc.smm.lt/projektai/pkt/naujienos/modelis/PKT_modelis.pdf> [žiūrėta 2018-04-02].

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemos analizė. (2011). [Interaktyvus]. Prieiga internete: <http://www.upc.smm.lt/projektai/perkva/naujienos/PKT_analize_120105.pdf> [žiūrėta 2018-04-02].

Petty, G. (2007). Šiuolaikinis mokymas. Praktinis vadovas. Vilnius: Tyto alba.

Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija. (2013). [Interaktyvi]. Prieiga internete: <<https://www.etar.lt/portal/legalAct.html?documentId=b1fb6cc089d911e397b5c02d3197f382>> [žiūrėta 2018-04-15].

ANDRAGOGUE ACTIVITIES INVOLVING PARTICIPANTS FROM THE EDUCATIONAL SYSTEM IN THE PEDAGOGUE QUALIFICATION PROCESS

Nomeda Skliuderienė, Gitana Tolutienė

Summary

Legislation defines the requirements for teachers' qualification and the possibilities for teachers' professional development. But teacher training studies in Lithuania have proven that teachers' professional development is often fragmented: important stages such as self-assessment, planning, development (learning), practical application, and reflection are overlooked. A questionnaire carried out among pedagogues in educational institutions in the Klaipėda district showed that some teachers would rather coordinate their professional development plans directly with the andragogue organiser, instead of discussing them with advisors for professional development in their schools. The understanding that modelling andragogue activity should consider not only teachers' individual needs in professional development, but also institutional and national interests, causes *a scientific problem*: what andragogue activity is the most efficient for the main purposes of teachers' professional development (quality)?

As regards the development of teachers' qualifications, it is highlighted that the educator has to have a good knowledge of his subject and certain personal qualities. Thus, his sphere of activities and responsibility is expanded, from transferring the programme of the subject to the student, to an individual approach and action in separate professional situations. Similarly, the requirements with respect to qualifications, as well as values and approach, have to be raised for the andragogue organiser. In this respect, the main aim of the andragogue organiser is to improve

student learning outcomes and their progress through advanced teachers' competences. To achieve these objectives, quality and measured qualification development programmes are implemented.

The positive changes happening in the sphere of the development of qualifications of Lithuania's teachers are favourable for achieving the mentioned objectives of teachers' qualification and the improvement of andragogue organisers' activity: the prevailing diversity of service providers and forms, clear financing arrangements, the legislation database created that ensures continuing qualification development, as well as the expansion of existing spheres of activity; and various research conducted in the sphere of the development of teachers' qualifications, on the basis of which various models ensuring the quality of the development of teachers' qualification have been created. However, as regards the fragmentation and short term of teachers' qualification development events at a national level, it seems that the modelling of public teacher qualification development systems can also be described as fragmentary: the Teachers' Qualification Development 2012 and Teachers' Qualification Development Monitoring 2014 models, created on the basis of research conducted in 2011, have not yet been legally approved. Until now, the quality of teacher qualification development services has depended on the professionalism of teachers' education centres operating in municipalities.

Object: increasing andragogue organiser activity efficiency for teachers' professional development in the Klaipėda district.

Aim: to determine the ways and directions of andragogue organiser activity efficiency.

Research methods: interview (qualitative research, based on an analysis of scientific literature, documents and a questionnaire completed by pedagogues in educational institutions in the Klaipėda district) to find out the approach to the teacher development needs of experts working with the andragogue organiser, and the priority correspondence and quality assurance purposes in andragogue organiser activities.

In seeking to increase the effectiveness of andragogue organiser activity in the sphere of the development of teachers' qualifications, a qualitative research-interview was conducted. It allows us to look at the examined phenomenon from different points of view. During the investigation, the view of experts (who seek coherence in teachers' individual and collective needs in the process of qualification development, and cooperate with the andragogue organiser for the purpose of ensuring the needs of qualification development, correspondence of priorities and quality) towards the andragogue organiser's activity, his role and influence on the effectiveness of qualification development was clarified. Ten experts participated in the investigation: deputy principals in charge of teachers' qualification develop-

pment and councils of subject teachers' methodology groups. Both groups of informants plan the process of teachers' qualification development, taking into account the priorities of the development of district and country teachers' qualifications. The priorities of the development of Klaipėda district teachers' qualifications are set taking into account the overall assessment of the state of the country's and the district's education, the conclusions of school external audit assessments and internal indicators for self-assessment, education issues at a national level, and the needs of educational institution communities.

The qualitative research revealed the andragogue organiser's role, the directions for increasing andragogue activity efficiency and the development of aspects of andragogue organiser functions, activity areas and competencies, and showed the main principles of teachers' professional development.

Conclusions and recommendations:

The research allows us to empirically justify the analysis of scientific literature and Lithuanian legislation regulating the development of teachers' qualifications, and reveals the complexity of the teacher qualification development process with respect to the final aim, better student learning outcomes and progress. The main subjects identified in the teachers' qualification development process (teacher, andragogue organiser and educational institution director) and the factors necessary to ensure the link between the development of teachers' qualifications and learning results revealed that increasing the effectiveness of the andragogue organiser's activity is connected with inter-institutional cooperation, monitoring of teachers' activity and the analysis of students' achievements. The constant interaction of participants in the teachers' qualification development process is required, in order to achieve better learning results and progress in helping teachers' qualification development.

Teachers' expectations of fragmentation and the multi-functionality of the andragogue organiser's activity stress the importance of the andragogue's professionalism. In addition to the support of professional spheres of management, research and educational activity, the issue of assistance provides the andragogue organiser with an opportunity to master the sphere of consulting. It establishes a new niche for the design of the andragogue organiser's professional activity: to ensure the high-quality development of teachers' qualifications, this complicated professionalisation process, beginning with the teacher's self-assessment of the possessed qualification, and ending with the practical application of acquired competences and an assessment of its benefits to students' learning results, has to be remembered by the service provider who has a knowledge of the peculiarities of pedagogical activity. Effectiveness will be achieved if the teacher who is learning is guided by professional assistance throughout the whole process.

The context of educational reform raises the requirement of constant development, not only for the teacher but also for the andragogue who is organising the development of the teacher's qualification. With respect to internal professionalisation, the andragogue and the teacher have to be able to choose the most productive way to acquire competence, and design the integration of newly acquired competences into the professional activity on the basis of the qualification possessed. Even though the legal framework for the andragogue's activity is slowly taking hold, it can be assumed that a responsible andragogue organiser's approach to internal professionalisation and professional action in all professional activity situations should bring him closer to strengthening his status, role and importance, i.e., it should become a significant indicator in the process of external professionalisation.

Based on an analysis and conclusions of the conducted research, here are the recommendations made for andragogues organising teacher qualification development in the Klaipėda district:

- To increase inter-institutional cooperation in seeking to ensure the connection between the training programme and practical application;
- To pay more attention to the acquisition of competences in the sphere of consulting, while the problem of clarification of the objectives of teachers' qualification development faced by teachers and the absence of a consultant-adviser for the development of teachers' qualifications remains;
- After assessing the individual and collective needs and activity context of teachers' qualification development, to follow a goodwill principle in the andragogue organiser's activity, and to be ready to connect with the learning teacher personally, as well as to foster cooperation links with separate educational institutions;
- To encourage communities of educational institutions to analyse students' achievements, and use them to inquire of the andragogue organiser about qualification development.

Nomeda Skliuderienė – magistrė (socialiniai mokslai – edukologija), metodininkė, Klaipėdos rajono švietimo centras.

Moksliniai interesai: andragogo profesionalizacija, andragogo vaidmenys, veiklos sritys ir funkcijos, andragogo profesionalumo vaidmuo pedagogų kvalifikacijos tobulinimo srityje.

Adresas: Kvietinių g. 30, LT-96112 Gargždai.

Tel. +370 46 453 067.

El. paštas: nomeda.skliuderiene@gmail.com

Nomeda Skliuderienė, Gitana Tolutienė

Nomeda Skliuderienė has an MA in social sciences (education), and is a teacher-andragogue with Klaipėda District Educational Centre.

Scientific interests: andragogue professionalisation; roles, activity areas and functions of the andragogue; the role of andragogue professionalism in teachers' in-service training and professional development.

Address: Kvietinių g. 30, LT-96112, Gargždai

Tel: 8 46 45 30 67

E-mail: nomeda.skliuderiene@gmail.com

Gitana Tolutienė – docentė, daktarė (socialiniai mokslai – edukologija). Klaipėdos universiteto Socialinių ir humanitarinių mokslų fakulteto Tęstinių studijų instituto Andragogikos katedra.

Moksliniai interesai: suaugusiųjų švietimo veikėjų profesionalizacijos procesas, andragogų, aukštosios mokyklos dėstytojų profesionalumo tobulinimas, andragogo realizavimosi (edukacinė) ir pagalbos veiklos sritys, suaugusių besimokančiųjų heterogeniškumo valdymas.

Adresas: Vilhelmo Berbomo g. 10–118, LT-92294 Klaipėda.

Tel. +370 46 398 582.

El. paštas: gitana.tolutiene@gmail.com

Gitana Tolutienė has a PhD in social sciences (education), from the Andragogy Department of the Continuing Studies Institute in the Faculty of Social and Humanities Sciences of Klaipėda University.

Scientific interests: the process of adult professionalisation; the professional development of andragogues, high school teachers; andragogue realisation (educational) and assistance activities; the management of adult learner heterogeneity.

Address: Vilhelmo Berbomo g. 10-118, LT-92294, Klaipėda

Tel: +370 46 39 85 82

E-mail: gitana.tolutiene@gmail.com